

BERTALAN ISTVÁN:

Merits erőt

A tess reggeli szemlében látnod-e a felt katasztrók dárdaerdejét?
Vén bútorok fabog-szavében sejtöd-e az erdő-zugás, a hajnali madársztyvajt?
Delelőtti asztal felponhár vízében hallod-e a tengermorajt, messzi sziget pálmalom-bzenejét?
Szép kedvesed ígéretes íleiben érzede-jövendő életek boldog illiketését?

Lássi! Septs! Hallj! Evezzi! Merits erőt a fábi, kőbó, seálból, forradalmak teremti tizebó!

Szónyi bácsi a betyárokról mesélt

Nemrégiben a Középdunán-túli Naplóban, de még az országos lapokban is közzölték, hogy meghalt Szónyi János 80 éves nagybuzsongyi lakos, aki igen szépen tudott mesélni. Ez a híradás jutott el eszembe az én találkozásomat ezzel az öreg mesélővel. Halála előtt talán egy héttel Nagybuzsongiban jártam. Fel is kerestem az öregot, aki rdalt a beszédre és igen érdekes dolgokat mesélt a múlt század végén. Nagybuzsongi körtúráján és a Bakonyban megforduló betyárokról. O is juhász volt, a Zichy uradalomban, apja is, nagyapja is. Köztudomás szerint a betyárok legjobb támaszát mindig a pásztoremberekből kerítették ki, és közülről is sok lett betyár. Elbeszéléseiből igen érdekes részleteket tudtam meg az akkori pásztoréletből:

Édesapám is juhász volt Felsőbuzsongiban a Tódessco uradalmán. Tolván 10—12 éves gyermek lehettem, de jól emlékszem rá, amikor gyűlték apámhoz a betyárok bírkat vés-gátm. Néha két bírkat is le kellett nekik vágni. Anyám sokszor veszekedett emiatt apámmal, hogy majd a számadásnál neki kell megfizetni a hiányt, de apám mindig lengetté. Mi, gyermekek, nagyon örültünk, ha gyűlték a betyárok, mert ilyenkor mi is ehettünk a bírkatlusból... Amikor először láttam őket, fehér bő gabdyban, fehér bosszú ingben gyűlték az erdő felebe a pusztára. Mondtam anyámnak, nézze, mik azok, angyalok? Merhogy olyan fehérnek voltak... Sokszor káhallgatam őket, amikor apámmal beszéltek. Egyszer is mesélték, hogy az erdőben tanultak, amikor egy asszony ment arra nagy sztreve. Megállították, megkérdezték, hogy hova siet? Azt mondta, a vásárra, de nagyon fél a zsidónyoktól. Akkor megkérték, hogy hozzon nekik is a vásártól kapuló szteget. Az asszony hozott is. De amikor odaadta a betyároknak, azok bosszúból, améért zsidónyoknak mondta őket, beléverték talpába a szteget...

Jól emlékszem arra a be-törtésre, amit a buzsongyi uradalomban tettek a betyárok. Tizenketten voltak. Savanyú józai volt a vezérük. Velük volt Renkó, Oroszlán Pali, Széna József, Mi, gyerekek, az udvarról néztük az egészet. A Dufonugáné volt a posztjuk, aki az egyik betyárnak volt a szerelvéje. A doktornál volt székcséső, és fertőtűndőa öközött, és

Csodlatosan gazdag tartalmu könyv jelent meg legutóbb, a „Magyar Népmesék három kötetben: 566 mese majdem háromezer oldalnyi terjedelemben. Mint valami nagyszerű mozbán, peregné a történeket a jó filmek eleven-ségével, színességével, egymást váltogatva tündémeseék. Boccaciót idező novellák, csali történekek, tükos emberi szenvedélyeket idező állatmesék, pajkos tréfák, anekdoták. Mennyi remekül felelték, elkáprztatában magasba szárnyaló, a végletek-ségekbe elkalandozó szövevényes történet, országok, tájak valahol igen messze. Mennyi szépség, izes magyar mondat. Az emberiség ősi vágyai, töprengései, problémái sürsüdülek össze e kötetekben, s a szegények bus panasza, reménykedése egy szebb világ után. De végül is: gondolkodásmódiában, szavaival, jellegzetes alakjaival falvaink népe szóial meg, régi idők gondjaival, reménykedésével.

Jósi, amikor kiszabadult a börtönből. En akkor 20 éves voltam, aztán én is szerettem volna a betyárkodni. Savanyú józai zeti ki. Kis, alacsony, kópós ember volt, megmondta, hogy a börtönbem jól bírtak vele. Aztán, amikor mondtam, hogy tudnison meg engem a betyárkodásra, csak rím nézett és a fejét csóválta. — Nem lehet már, edes öcsém, megszűnt a vidámság, vége már a betyárkodásnak.

Sokat mesélt még nekem Szónyi bácsi. Most már az igéret sem kell betartanom.

Zákonyi Ferenc

vezetőségi ülésen, hogy ez a könyvelő, sajnós nem vált be. Apróságokkal bibbelőik, a nagy dolgok meg akár összedőlhetnek fölte. No, de sebal, van rá lehetőség, hogy másikat kérjenek. It a papír, írják alá az elvtársak.

A FONTOS EMBER

Szegény vezetőségi tagok, megszerették pár hónap alatt azt az igénytelen, csöndes embert. Nem mozdult kezükben a toll. A magtársakon azonban kapóra jött a dolog. Ugyis hargudott Kóvága, aki mindig deka abrakkal elszámolta. O írta alá a sönök. Aztán — mit tegyennek? — a többiek is.

Élmet a papír a járásra. Onnan, az elnök iránti barátságból továbbították a megvere. Vendel meg csak könyvelt. Rég elfelejtette az egészet. A fűrásról meg nem is tudott semmit. Szóltak volna neki pedig szívesen az emberek, csak nem tudták hogyan elkezdeni.

A megyén egy egykorlatlan ember kézébe került az ügy. Csak sopánkodott, hogy sehoggy sem áll a termelőszövetkezetekben a számvitel, keves a szakember, most meg még Kóvága helyett is másikat kell keresni. Pedig ez merlegképes.

Egyszer azonban valami megváltozott. A megyei pártbizottság napirendre tűzte a kitalhelyezeti szakemberek ügyét. Két Pobeda robogott végig a megyén, előkészíteni az anyagot. A kilencvenoros határozatba bekerült egy mondat: „Tapasztalhatók e téren még hiányosságok is. Buzogádon például indokoltanul le akarják váltani Kóvágát Vendelre, a jól képzett, a tagok között népszerű, kihelyezett főkönyvelőre.” Pont.

A mondat átkerült az országos összesítőbe. A összesítőt áhúzték az az ember, aki legfőbb fokon törődik a mezőgazdaság-

válogatokat elmarasztalunk; mert hiszen elsősorban arról van szó, hogy épp a mi vidékünkön, alig ismeretesek nagyobb mesegyűjtemények. A közzölt két Balaton vidéki mese Sebestyén Gyula dúnántúli gyűjtéséből való, s talán egyedül ez számítható nagyobb gyűjtésnek a Balaton mellékéről. Vagy hatvan évvel ezelőtt Sebestyén Gyula jelentős néprajzi munkásságot fejtett ki, értékes gyűjtést végzett a Balaton északi partján, és a magáról korábban igen jelentős művekkel gyarapította a magyar néprajzi irodalmat (mint például A rovasírás, a Regős énekek).

Magához a Balatonhoz meg lehetősön kevés monda, mese, hiedelem fűződik. A Balatonhoz fűződő legendák, mesék nagy része irodalmi eredetűnek látszik. Ennek ellenére mégis jó volna, ha többet foglalkoznánk az ide tartozó néprajzi anyag gyűjtésével. Elsősorban lehetővé kellene tenni az eddig csak kéziratosan vagy esetleg magánforlón szalagon rögzített értékebb gyűjtések kiadását. Ter mészetesen mindezt vonatkozóan az egész Balaton vidéki és bakonyi gyűjtésekre is. Még sok me semmond el vidékünkön, és nekem is sikerült vagy tíz-tíznyöt évvel ezelőtt jó mesélőktől kétszázötven-háromszáz mesét, tréfas történetet gyűjtenem.

A gyűjtések ideje még nem járt le, volna még elég tenni valunk. Ille, hogy ugyanazon nagy tudással és valóban lelkes kitartással folytassuk a Balaton partján, a Bakonyban a néphagyományok, mesék gyűjtését, ahogy azt korábban Sebestyén Gyula tette. Ha így lesz, a kövvelkező mesegyűjteményekben szép vidékünk mindenesetre az eddigienel sokkalta jobban, gazdagon lesz képviselve.

Dr. Vajkai Aurél

gal. Buzogádoti aláhúzza, piros ceruzával, kétszer. Az aláhúzást megtáta a tükára, és szivdobbaszt kapott. Mert ez az elvtárs csak egyszer szokta aláhúzni a lényeges dolgokat. Vendel csak könyvelt. Nem vette észre, hogy az elnök került. Még kevesebb tudta, hogy milyen fontos ember ő. Országos fontosságú. Csak könyvelt, pontosan, precízen, tévedhetetlenül. A magtársak már megszokta, hogy mindenről cedulát kell aláírni. Az emberek rájöttek, hogy gromba a főkönyvelő, de nem haragszik neki, ha ugyanolyan grombán választanak neki. Akkor pedig nincs baj. Ilyen, hát ilyen. Még sem lehet ktrvánni, hogy a pénzügyminiszter jöjjon ide főkönyvelőnek. Majd csak lemond az elnök is erről a butaságról. Ugy tünd, Buzogádon semmi ügy nincsen.

Pedig a kerekék egyszerre csak pörögni kezdtek. A buzogádoti elnök süttette a megyén az új főkönyvelőt. A megye kereste az alkalmas jelölteket. Budapesten pedig a tükárk telofonáltak egymásnak, majd a miniszterhelyettesek. Egyre több helyen írták le piros ceruzával azt a nevet, hogy Kóvága Vendel. Egszrvalk Volga indult Budapestől a megyeszékhelyre. „K”-vonal csöfőgít a járasón. A buzogádoti elnök pedig levelet ka-pott: ekkor és ekkor jelenjen meg a tanácsnál. Vigyorgva ment, pálnkát is vitt magával, de nem fogadták el. Háborzongató udvarlással beszéltek vele.

— Vegye tudomásul az elvtárs, az a szerencséje, hogy nem elvtárs, mert olyan partfegyelműt kapna a Kóvága-ügy miatt, amilyet még nem látott. Ezt a pálnkabetördést pedig addig hagyja abba, amíg elnök. Aztán már késő leszi!

A kerekék forgása ezzel megállt. Az elnök még közölte a vezetőséggel, hogy nem érdemes ilyen nagy valamit csinálni ebből a Kóvága-ügyből. Ha már itt van, maradjon. Közölte Vendellel is, hogy igazza volt. Főlölséges reprezentációra pénzt kiadni. Vendel könyvelt, precízen, pontosan, tévedhetetlenül, és mintha kevesebbet gromb-báskodna.

Talán soha nem fogja megtudni, hogy volt ő egyszer fontos ember is, országos fontos-ságú!

Földeski Béla